

Speciale bankbelasting frustreert hervorming banktoezicht

Europese ministers van Financiën, waaronder demissionair minister De Jager, ondersteunen het plan van de Europese Commissie om een speciale bankbelasting te heffen. Deze belasting is bedoeld om geld te reserveren voor toekomstige reddingsacties. De Tweede Kamer vindt blijkens het beraad op 14 april het idee ook prachtig, maar wil nog wel de uitwerking afwachten. Het plan geeft lucht aan het verlangen om de banken eens flink de oren te wassen. Dat motief leefde overduidelijk bij de bedenker van het plan, de voormalige Engelse premier Brown, die, overigens begrijpelijk, des duivels was over de hoge bedragen die de Engelse staat in Royal Bank of Scotland en Lloyds Bank TSB heeft moeten storten. Woede over de enorme steun die banken nodig bleken te hebben, leeft in alle landen die hun bankwezen te hulp moesten schieten. Leidt woede ook tot wijsheid? In dit geval zeker niet. Het plan is onbezonnen omdat een speciale bankbelasting onvermijdelijk tot gevolg zal hebben dat banken er vast op rekenen gered te worden als ze weer in moeilijkheden komen; ze zullen immers vinden dat ze voor hun redding al betaald hebben. Het plan is bovendien onverstandig omdat een speciale bankbelasting de invoering van de broodnodige maatregelen die momenteel in het Baselse Comité voor Banktoezicht worden voorbereid zal frustreren. Inmiddels is duidelijk geworden dat het plan op mondiaal niveau niet op onverdeelde steun mag rekenen; de Verenigde Staten en Engeland hebben zich ertegen uitgesproken en Canada heeft het als voorzitter in het overleg van de G20 getorpedeerd. Het wordt echter hoog tijd dat ook de Europese regeringen de juiste prioriteiten gaan stellen. Van de Nederlandse minister van Financiën mag verwacht worden dat hij het zijne daaraan bijdraagt, daarbij blij gevend van een goed inzicht in het hele veld van maatregelen dat in voorbereiding is. Dat daarbij DNB eerste raadgever is, hoort vanzelf te spreken; het viel op dat, afgaande op de krantenverslagen over het overleg met de Tweede Kamer op 14 april, minister De Jager nergens melding maakte van wat er in Basel op het vuur staat. Tot nog toe was internationaal alle inspanning gericht op het versterken van de kapitaalbuffers en de liquiditeit van de banken opdat zij in een volgende crisis beter tegen een zware schokgolf bestand zijn. Dit moet gecombineerd worden met flankerende maatregelen, waaronder de bevoegdheid van toezichthouders om, vroeger dan nu, in te grijpen bij banken teneinde reddingsacties zo min mogelijk ten koste van de staat te laten komen. Dit is dus de weg van preventie, het zo veel mogelijk voorkomen van een volgende bankencrisis. Deze weg wordt momenteel door de Baselse regelgevers gevolgd. De tweede weg is die van het wapenen tegen de gevolgen van een volgende bankencrisis, via een speciale belasting, teneinde reddingen te kunnen financieren opdat deze niet wederom ten laste van de belastingbetaler komen. De eerste weg leidt naar een preventieve versterking van en vroegtijdige ingreep bij marktpartijen die overigens vrij opereren binnen het kader van een gereguleerde markt, de tweede weg is die van het opleggen van heffingen op marktpartijen als compensatie voor hun toekomstig falen in een vrije markt. Deze wegen kunnen niet tegelijkertijd bewandeld worden. Als Basel de kapitaal-eisen

anderhalf maal zo hoog wil stellen als nu en tegenover het effecten- en derivatenboek (de bron van de ellende in de laatste crisis) zelfs wil verveelvoudigen, dan zal dat de kredietverlening duurder maken en ook afremmen. Daarom moet een commissie uitzoeken in welk tempo deze eisen ingevoerd kunnen worden zonder de huidige, opkrabbende conjunctuur stil te leggen. Niet voor te stellen valt hoe daarbovenop een speciale belasting geheven kan worden zonder een voorzichtige opbouw van kapitaalbuffers via interne reservering te frustreren. In een IMF-voorstel wordt de heffingsgrondslag weliswaar beperkt tot gelden van derden die niet onder de depositogarantie vallen, maar dan nog zal de impact van de belastingheffing aanzienlijk zijn als deze binnen afzienbare tijd tot een fonds van betekenis moet leiden. Het kan toch moeilijk betwijfeld worden dat in de huidige conjuncturele situatie, nog geplaagd door de kop opstekende landenrisico's, de preventie, dat wil zeggen het versterken van de bankbalansen, prioriteit behoort te krijgen? Maar hoe zit het dan met de genoegdoening van de Nederlandse belastingbetaler, die wil toch geld terugzien voor al die hulp aan de banken? Nog afgezien van het feit dat niet elke Nederlandse bank staatshulp heeft ontvangen, heeft deze vraag interessante kanten. Om te beginnen is het zeer de vraag of de Nederlandse belastingbetaler uiteindelijk zal moeten betalen voor de crisissteunverlening. Tot nog toe heeft de Nederlandse Staat aardig verdiend aan de leningen en garantiestellingen aan ING, Aegon en SNS Bank. Pas in een verdere toekomst wordt het antwoord duidelijk. In ieder geval is het nu veel te vroeg om hiervoor een speciale belasting te rechtvaardigen. Maar de massale steun aan ABN AMRO en Fortis Bank dan? Vast lijkt te staan dat die nooit geheel wordt terugverdiend. Inderdaad, maar, onder volledige erkenning dat het falende management van beide banken de hoofdrol heeft gespeeld in dit drama, heeft ook de minister van Financiën, geadviseerd door de president van DNB, boter op zijn hoofd. Want wie stond toe dat de meest vooraanstaande bank in Nederland werd overgenomen door een triumviraat van banken tegen een ongeloofwaardig hoge prijs om vervolgens in stukken te worden gescheurd waardoor de stabiliteit van het Nederlandse financiële systeem in gevaar kwam? Alle reden dus voor de minister om het dossier Speciale bankbelasting met terughouding te behandelen als het om genoegdoening gaat. Beter is dat de minister als eerste prioriteit volle steun geeft aan alles wat in Basel op stapel staat, op 18 maart jongstleden is daarover een actieplan met tien punten verschenen, en probeert in Europees kader zo veel mogelijk politieke steun daarvoor te mobiliseren. Het Baselse proces verloopt te langzaam door belangen- tegenstellingen met het bankwezen en de daardoor steeds beter georganiseerde oppositie. Daar wordt over geklaagd. Het onbezonnen idee van een speciale bankbelasting speelt de oppositie tegen de Baselse voorstellen alleen maar in de kaart.

DICK M.N. VAN WENSVEEN

Emeritus hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam en de Erasmus Universiteit Rotterdam